

RELIGIEUZE FILOSOFIE,
RELIGIE *en* KERK

G.C. Oosthuizen, Th.D.

Emeritus Hoogleraar, Facult. van Wetenschap van Religie
Universiteit van Durban-Westville
Natal, Zuid-Afrika
1977

RELIGIEUZE FILOSOFIE,
RELIGIE *en* KERK

G.C. Oosthuizen, Th.D.

Emeritus Hoogleraar, Facult. van Wetenschap van Religie
Universiteit van Durban-Westville
Natal, Zuid-Afrika
1977

RELIGIEUZE FILOSOFIE, RELIGIE *en* KERK

Als student Wetenschap van Religie heb ik een aantal jaren gewerkt op het gebied van vergelijkende religie. Ik ben aanhanger van een calvinistische kerk, maar als academicus die een objectieve analyse uit moet voeren, onafhankelijk van zijn eigen religieuze overtuigingen, doet mijn eigen geweten een beroep op me om objectief te zijn. Alle subjectiviteit moet dus worden nagegaan ten opzichte van de bredere context waarbinnen men moet handelen. Het zou misleidend zijn om alleen maar met zijn eigen normen naar voren te komen, en in elke staat waar godsdienstvrijheid is, zou deze aanpak heel gevaarlijk kunnen zijn.

Elke discussie die draait om de verschillende immanente en transcendentale benadrukkingen van Scientology is moeilijk te begrijpen als de kennis van oosterse religies, met name het boeddhisme, een religie in Zuid-Afrika, onvoldoende is. Ook andere aspecten moeten in beschouwing worden genomen, zoals de zorg om het fysische en spirituele voortbestaan en de “Levenskracht” of het “Opperwezen” en het belang van die “kracht” die geen onderdeel is van het fysische universum; en het belang van communicatie binnen menselijke relaties en de mens als een spiritueel wezen.

Er is op geen enkele manier sprake van een tegenstelling wanneer wordt gesteld dat Scientology “een toegepaste religieuze filosofie van het leven is en een geheel van kennis met betrekking tot de mens en zijn relatie tot het universum, tot zijn medemensen. Ze houdt in dat de mens van nature een spiritueel en onsterfelijk wezen is.” De studie van religie kan verricht worden vanuit verschillende invalshoeken, zoals de psychologie, de sociologie en de geografie van religie, met inbegrip van ecologie en religie, de ethiek van religie, enz.

Wie hecht meer waarde aan religieuze praktijk als hij “het raadsel van het bestaan” wenst te begrijpen? Doet het christendom dat? Of zoekt het dit in wat de geschriften zeggen over de mens en de betekenis van zijn bestaan? Iemand zou een religie kunnen belijden zonder vragen te stellen over zijn bestaan. Is dat niet het grote probleem waar Søren Kierkegaard mee worstelde met betrekking tot de formalistische kerk van zijn tijd?

Bij een analyse van de werken van Scientology is er geen twijfel dat ze zeer duidelijke religieuze kenmerken heeft en dat ze inderdaad een religie is. Sommige christelijke theologen houden eraan vast dat het christendom geen religie is, maar een geloof. Kerken van de pinkstergemeente leggen er vaak de nadruk op dat wat zij belijden geen religie is, maar gerelateerd is aan hun geloof in Jezus Christus door de wereld van de Heilige Geest. Dit betekent dus dat zij niet tot de christelijke religie behoren. Ze verwerpen de “religies” van de gevestigde kerken – namelijk de nadruk op naar buiten gerichte formalistische handelingen en een herhaling van geloofsovertuigingen.

Op gelijke wijze zegt L. Ron Hubbard dat Scientology geen religie in die zin is. Hij stelt dat Scientology niet slechts de herhaling van een ritueel is, of het uitvoeren van bepaalde handelingen die religieus genoemd worden. Ze is gerelateerd aan het individu in zijn levensomstandigheden en geeft dus “vrijheid en waarheid aan het individu”. Iemands religie kan misleidend en vals zijn als ze niet gerelateerd was aan de diepste problemen in zijn leven. Dit is één reden (een belangrijke) waarom West-Europa de religie van een afvallige kerk heeft verworpen en dit proces heeft zelfs een aantal van de conservatievere kerken bereikt.

Scientology stelt terecht dat ze beïnvloed is door verschillende bronnen. Dit geldt voor vele religies. Het hindoeïsme, bijvoorbeeld, is het gevolg van de Arische Veda's en de inheemse religies van India. De islam werd beïnvloed door het jodendom, het christendom en de inheemse religie van zuidelijk Arabië.

Scientology doet een belangrijke uitspraak: “Het spirituele wezen is dus geen *ding*. Het is de *schepper* van dingen.” Er ligt dus een sterke nadruk op het metafysische aspect van het leven. Voor Scientology is de mens een “onsterfelijk wezen”. Boeddhistisch denken, wat is geaccepteerd door miljoenen in het Westen, overheerst in de uitspraak “de thetan *is* de persoon. Jij bent JIJ, *in* een lichaam.”

L. Ron Hubbard heeft vele aspecten van het menselijke bestaan bestudeerd, en zijn studies omvatten een analyse van wat er bij overlijden met de menselijke geest gebeurt:

“Sommige feiten zijn echter volledig bekend. Het eerste is dat het individu zelf een spiritueel wezen is dat via een verstand controle uitoefent over een lichaam. Het tweede feit is dat de thetan (de geest) in staat is ruimte, energie, massa en tijd te creëren. Het derde feit is dat de thetan zonder het verschijnsel van de dood van het lichaam kan worden gescheiden en dat de thetan een lichaam kan besturen en onder controle kan houden, terwijl hij zich helemaal buiten dat lichaam bevindt. Het vierde feit is dat het de thetan, nadat hij het lichaam en het verstand heeft verlaten, niet uitmaakt of hij zich het leven dat hij zojuist heeft geleid, kan herinneren. Het vijfde feit is dat een persoon die sterft, altijd exterioriseert. Het zesde feit is dat de persoon, nadat hij is geëxterioriseerd, gewoonlijk weer naar een planeet terugkeert en meestal een ander lichaam neemt van hetzelfde volk als voorheen.”

Soortgelijke theorieën zijn geaccepteerd door vele religieuze mensen in het Westen. In Scientology zet L. Ron Hubbard een theorie uiteen dat het leven bestaat uit een verovering van het materiële universum door het spirituele. Dit wordt uitgedrukt in termen van een verovering van “MERT” (een woord samengesteld uit Materie, Energie, Ruimte en Tijd) door “Theta” (levenskracht, *élan vital*). De strijd van theta met MERT komt ook binnen het christendom voor – alleen zijn de termen anders. De apostel Paulus schreef betekenisvol over deze strijd.

Binnen Scientology ligt een grote nadruk op het belang van menselijke relaties; L. Ron Hubbard legt herhaaldelijk de nadruk op het belang van onderlinge communicatie. En deel van de nadruk van Scientology op “de menselijke kant van het leven en op persoonlijke relaties, is dat ze *zijn* als belangrijker beschouwt dan *doen*. Scientology is geenszins louter een functionele discipline, maar een religie die het essentiële belang van de staat van zijn van de mens bevestigt.

Scientology wordt soms gekenmerkt als louter functionalisme, maar de belangrijkheid van “zijndheid” weerlegt deze onjuiste evaluatie. Hoewel het voor de oppervlakkige waarnemer lijkt of maar weinig scientologen een gedegen kennis hebben van Scientology als een hoeveelheid kennis, is dit eigenlijk geen correcte observatie. En hoe dan ook, ligt het percentage bij het christendom hoger met betrekking tot de leer van de kerk als gedachtegoed? Wordt in het christendom de nadruk niet vooral gelegd op het bijwonen van kerkdiensten, het geven van financiële steun, betrokken zijn bij diverse activiteiten – in plaats van op het begrijpen en bestuderen van de geschriften en in gebed en meditatie?

Scientology beweert een religie te zijn: in de woorden van haar Grondlegger, L. Ron Hubbard kan “het woord ‘religie’ zelf heilige overleveringen, wijsheid, kennis van goden en zielen en het spirituele omvatten, wat heel losjes een filosofie genoemd zou kunnen worden”.

“Scientology zet een traditie van wijsheid voort die zich bezighoudt met de ziel en de oplossing van de mysteries van het leven.”

“Scientology is een religie in de oudste en meest volledige zin. Iedereen die zou durven proberen om van religie uitsluitend een religieuze *praktijk* te maken en geen religieuze *wijsheid*, zou de gehele achtergrond van het christendom negeren.”

L. Ron Hubbard legt het Opperwezen uit met het begrip “Achtste Drijfveer”, de “drang naar bestaan als oneindigheid. Deze wordt ook wel gekenmerkt als: ‘Het Opperwezen.’” Is de Achtste Drijfveer, “de drang naar bestaan als oneindigheid,” geen veel sterkere uitspraak over het Opperwezen dan die welke binnen het christendom gemaakt wordt door degenen die de wederopstanding van Jezus Christus ontkennen; die de voortzetting van het bestaan van de mens in het hiernamaals in welke vorm dan ook ontkennen? Deze mensen behoren tot kerken en een aantal van hen wordt in het Westen zelfs bejubeld als prominente christelijke theologen. Hun ideeën en de kerken die hun theorieën propageren of accepteren, zouden openlijk geconfronteerd moeten worden door

iedereen die een vergelijkende studie maakt naar de verschillen tussen het gezichtspunt van Scientology op het goddelijke en dat van andere kerken.

Scientology beweert een niet-confessionele religie te zijn:

“Scientology heeft geen dogma’s of geloofsovertuigingen. Haar beginselen zijn gebaseerd op voor zich sprekende waarheden. Acceptatie van deze waarheden wordt geheel aan de vrije keus van het individu overgelaten.”

Het hindoeïsme beweert ook alle religies te omvatten. Dit is ook het geval met specifieke hervormingsbewegingen zoals de Divine Life Society en de Ramakrishna bewegingen. Dit maakt ze niet minder religieus. Waarom geïsoleerde voorvallen van reacties van scientologen ten opzichte van het christendom noemen? Men zou de reactie kunnen noemen van zogenaamde tolerante christenen op elke andere vorm van christelijke uiting dan die van henzelf, zoals wanneer een rooms-katholiek trouwt met een lid van de Anglicaanse of Nederlandse Gereformeerde Kerken.

Waarom zou je het argument van een persoonlijke God inbrengen? Het pantheïsme in het hindoeïsme gelooft niet in een persoonlijke God. Dit is evenmin het geval bij het deïsme. Het boeddhisme identificeert het zelf met nirwana, het absolute, dat geen persoonlijke entiteit is. Het Opperwezen in Scientology heeft echter besliste theïstische kenmerken.

Waarom zou Scientology niet kunnen spreken over iemand die het goddelijke in zichzelf heeft of zelfs over “God-realisatie” – een woord, dat ze nooit gebruikt maar waarvan ze wordt beschuldigd dat ze het beoefent – terwijl het hindoeïsme is toegestaan om het te gebruiken en terwijl deze religie stelde “God-gerealiseerde” heiligen in haar midden te hebben, bijvoorbeeld in Zuid-Afrika? Scientology is echter voorzichtig om niet naar het uiterste van God-realisatie te gaan, maar accepteert het metafysische aspect met de naam Achtste Drijfveer als aanwezig in het leven van de mens.

In het oorspronkelijke Grieks betekende het woord “kerk” een politieke bijeenkomst. Het woord kerk wordt in Zuid-Afrika gebruikt om De Kerk van de Nazireeërs te beschrijven die Jezus Christus niet als Heer en Redder accepteert; de jehovah’s getuigen; de mormonen; en theosofen en de unitariërs. Dus kan men geen enge definitie van het woord “kerk” accepteren. Het is geen gepatenteerde term.

Als de voornaamste eigenschappen van de christelijke kerk “geestelijke eenheid” en “universaliteit” zijn, waarom accepteert een anglicaan dan niemand anders aan de communie-tafel? Of waarom sluit de Nederlandse Hervormde Kerk de rooms-katholiek dan buiten? Het gebruik van de kerkelijke tucht voor de correctie van zonde wordt door lutheranen niet als het kenmerk van de ware kerk genoemd en evenmin door de anglicanen of methodisten.

Als deze calvinistische definitie tegenwoordig overheerst, hoe zit het dan met 1985, wanneer de rooms-katholieke kerk de meest representatieve Kerk in Zuid- (ook Zuidelijk) Afrika zal zijn, als de ontwikkelingen, zoals die zich van 1961-1970 voordeden, zullen doorzetten?

De telling van 1970 geeft het volgende aan: van een totale bevolking van 21.402.470 in de Republiek Zuid-Afrika, behoorden 3.329.740 tot de drie Afrikaanse kerken; 2.151.840 tot de methodistenkerk; 1.844.270 tot de rooms-katholieke kerk; 1.676.800 tot de Kerk van de Provincie (een klein aantal hiervan tot de Kerk van Engeland); 884.000 tot de lutherse kerken; 454.460 tot de presbyteriaanse kerken; 349.790 tot de Gemeente Kerk; 276.120 tot de "Separatisten kerken" en 2.042.160 tot de "andere christelijke" groeperingen, waarvan vele "separatistisch" zijn. Van 1961-1970 is de katholieke kerk onder de Afrikanen met 77,6% gegroeid en onder de blanken met ongeveer hetzelfde percentage. De Nederlands Hervormde Kerk is gedaald van 43% van de blanke bevolking in 1961 tot 39% in 1970.

Als lid van een calvinistische kerk storen deze cijfers me, maar als academicus benadrukken deze cijfers het feit dat in Zuid-Afrika de tijd voorbij is om een eenzijdig standpunt in te nemen, dat wordt geïnterpreteerd als arrogantie en leidt tot reactie. Dit wordt al waargenomen bij de niet-blanke kerken.

Op basis waarvan kan worden gezegd dat het attribuut van heiligheid niet aanwezig is in de Scientology Kerk? Men zou hier op bijzonderheden in kunnen gaan die een slecht beeld zullen geven van de gevestigde kerken en instanties die als kerken zijn geaccepteerd.

Waarom zou Scientology moeten voldoen aan eisen van wat door sommigen wordt beschreven als een "ware kerk"? Omdat ze het woord "kerk" gebruikt? De mormonen en andere niet-christelijke bewegingen zoals de unitariërs gebruiken dit woord ook; net als de jehovah's getuigen en de Kerk van de Nazireeërs waar Jezus nauwelijks wordt genoemd.

De quakers gebruiken de Bijbel niet als geschrift, maar ze kunnen er wel uit lezen net als uit alle andere geschriften.

In veel kerken zijn de preken ethisch van aard; sommige zijn zelfs lessen over de economie, andere in politiek, (kan Scientology worden beschuldigd van subversieve politieke tirades in haar kerken?), andere over etiquette en sociale kwesties. Er zijn vele christelijke kerken die in veel van hun preken niet verwijzen naar de Bijbel.

Dat de mens in wezen goed is, is één van de belangrijkste beschuldigingen tegen het Credo van de Scientology Kerk. Hoe zit het met de vele pelagiaanse kerken in het Westen?

De naamgevingsceremonie in Scientology is bekritiseerd als zijnde geen christelijke doopdienst. Waarom zou ze iets gemeen moeten hebben met de christelijke kerk? Is dit het geval met de

jehovah's getuigen; met de twee miljoen sterke Kinbangu kerk in Zaïre, waar in plaats van de doop, bij degenen die ingewijd worden de handen worden opgelegd om de Heilige Geest te ontvangen.

Zonder Christus kan er geen christelijke kerk zijn. In de context van religie is "kerk" echter een veel breder begrip dan de *christelijke* kerk.

Methodisten zeggen dat de mens in wezen goed is. En dat deden de remonstranten ook. En dat doen de anglicanen, alsook anderen.

Scientology wordt bekritiseerd omdat ze geen transcendente, oneindig barmhartige verlosser heeft. Hierin wijkt Scientology niet af van de jehovah's getuigen, de unitarians, de theosofen, alsook anderen.

Waarom zou Scientology Jezus Christus als Verlosser van zonde moeten noemen? De Kerk van de Nazireeërs bij Durban verkondigen Jezus Christus niet als Verlosser van zonde, maar ze worden wél geaccepteerd als kerk. Vele van de nieuwere religieuze bewegingen, erkende kerken, benadrukken zelfverbetering, en het wordt zelfs benadrukt in sommige van de lang gevestigde kerken.

Waarom zou van Scientology geëist moeten worden dat ze het "Woord van God" bestudeert? Ze beweert niet een christelijke kerk te zijn, maar ze bestrijdt of verwerpt het christendom niet, zoals dat wel het geval is met een aantal andere religies, dat in dit land gevestigd is. Als beweging heeft ze het christendom niet respectloos behandeld.

Het gezichtspunt dat de waarheid, in de vorm van Jezus Christus de Verlosser, iemand zal bevrijden, is een christelijk gezichtspunt, dat ik persoonlijk onderschrijf, maar wat sommige liberale kerken en theologen niet accepteren. Jezus Christus wordt slechts als voorbeeld beschouwd; hij is nooit opgestaan. Hij stierf en bleef in het graf – volgens de existentialistische theologen. Waarom zou van scientologen moeten worden geëist dat ze een conservatieve theologie onderschrijven?

De heer Hubbard is ervan beschuldigd dat hij heeft geprobeerd zich de plaats van Christus toe te eigenen, maar het geheel aan seculiere filosofie heeft zich de plaats van Christus toegeëigend. Het westerse secularisme heeft het gedaan; het vernietigt al het geestelijke. In een ontgeestelijkte, materialistisch agressieve wereld blijft de heer Hubbard echter de nadruk leggen op het spirituele aspect. Waarom wordt de heer Hubbard beschuldigd van het zich toe-eigenen van de plaats van Christus terwijl er binnen christelijke kerken zo veel bewijzen zijn van dit probleem?

Veel religies benadrukken "wijsheid" als de basis voor vrijheid – het boeddhisme, het confucianisme en de wijsheidsliteratuur in het Oude Testament. Hoe behandelt de existentialistische theoloog de waarheid? Niet als een absolute kwantiteit! En hun literatuur wordt vrij gelezen, uitgedragen en beoefend in dit land. Zozeer zelfs dat geweld op zich een "waarheidswaarde" heeft, dat de dood van Jezus Christus aan het kruis "geheiligd" geweld impliceert! Luister beter naar wat collega

kerken zeggen alvorens anderen te veroordelen die zich nooit aan dergelijke gruwelen te buiten zijn gegaan. Deze standpunten zweven vandaag de dag in respectabele kerken en kerkelijke bijeenkomsten rond. Is Scientology zich te buiten gegaan aan zulke fantasieën? Nee.

Bij het op een rijtje zetten van de taken van een Scientology kapelaan, kunnen vergelijkingen worden gemaakt met die van een christelijke kapelaan. De taken van een Scientology Kapelaan omvatten het volgende:

“...Degenen te helpen die onrecht is aangedaan en troost te bieden aan hen wiens last te zwaar is geweest. ... De kapelaan houdt diensten wanneer dat nodig is, regelmatig, op zondag of ter gelegenheid van huwelijken, naamgevingen of begrafenissen.”

Het zou schromelijk bevooroordeeld zijn om te zeggen dat dit niet vergelijkbaar is met een religieus geestelijke.

Sommige mensen menen dat de attributen die voor alle religies essentieel zijn, een openbaring en heilige geschriften als de bron van kennis over een goddelijk wezen moeten bevatten. Dit is echter een niet-academisch gezichtspunt, want volgens deze normen zou het boeddhisme geen religie zijn – het heeft geen enkele vorm van openbaring en geen goddelijk wezen. Afrikaanse religies hebben geen “openbaring” in de christelijke zin van het woord en hebben geen heilige geschriften, en het goddelijke wezen komt op de tweede plaats – de voorouders staan op de voorgrond. Er zijn nog steeds vier miljoen aanhangers van deze Afrikaanse religies in de Republiek van Zuid-Afrika.

Een aantal anderen is van mening dat een religie een leer van zonde en verlossing en de behoefte aan verlossing moet hebben. De leerstellingen van “zonde” variëren echter – voor de ene religie is het een tribaal concept van het herstel van verstoorde sociale relaties, voor andere wordt het geassocieerd met schuld, zoals in het christendom. Bovendien bestaat er geen concept van verlossing in het boeddhisme – alleen absorptie in nirwana – noch in het hindoeïsme – alleen het bevrijden uit de cycli van reïncarnatie en het betreden van de staat van Moksha. Het confucianisme richt zich alleen op goede sociale relaties. Een andere kijk op religie die binnen sommige kringen gehanteerd wordt, is dat ze een vorm van gebed moet bevatten of opoffering om de gunst van het Goddelijk Wezen te smeken en hem hulde te brengen. Dit is weer de vraag van wat een religie is alleen vanuit een christelijk gezichtspunt bezien. Veel religies hebben geen speciale gebeden tot een goddelijk wezen. Zelfs binnen het christendom, bidden theologen zoals de bekende Ernst Fuchs niet tot God, omdat zij stellen dat God alles weet over de behoeften van de mens. Ze kunnen alleen “dankzeggen” voor ontvangen zegeningen. Een ander kenmerk van religie, dat door sommigen als essentieel wordt beschouwd, is een vorm van eschatologie (theologie leer van het einde van de wereld en het laatste oordeel) of verwachting van de dingen die komen gaan. Dit is ook een zeer beperkte kwalificatie van wat religie is.

Zelfs stellen dat Scientology een religie is zonder God en zonder verwijzing naar een hogere macht is een twijfelachtige uitspraak aangezien deze duidelijk onjuist is, zoals blijkt uit wat hier eerder

vermeld is. Scientology beweert ook antwoorden te hebben op vragen als “Wie ben ik?” “Waar kom ik vandaan?” “Wat is dood?” “Is er een hiernamaals?” Iemand die Scientology bestudeert, weet al snel dat iemand niet dood hoeft te gaan om erachter te komen wat hij is of waar hij heen gaat na de dood, want iemand kan dit zelf *ervaren*, zonder overreding, hypnose of zonder erin te “geloven”. “Voor het eerst in al die eeuwen *is* er iets wat in dit leven de antwoorden op die eeuwige vragen geeft en ons ook nog eens onsterfelijkheid levert.” Het boeddhisme zal hetzelfde zeggen. En het boeddhisme is een religie.

Dat Scientology verschilt van het christendom is duidelijk, maar dat betekent niet dat het geen religie is of geen kerk.

Om te zeggen dat ze een Opperwezen erkent, maar “het niet aanbidt” kan gezegd worden van het grootste percentage van de mensen in Duitsland en Frankrijk, die onder de vlag van het christendom en de kerk varen, maar nooit de Bijbel lezen en nooit God aanbidden.

De “drang naar het oneindige”, de Achtste Drijfveer, is niet beperkt tot alleen het menselijke vlak. Men kan erop wijzen dat “zonde” in de context van Scientology verkeerde gedachten, een verkeerde houding ten opzichte van het leven, een verkeerde geestelijke opstelling is. De mens is in wezen goed voor veel kerken, behalve de Scientology Kerk.

Ten aanzien van absolute normen van goed en slecht, zijn er verschillende benaderingen van de christelijke ethiek – of we het daar mee eens zijn of niet. Veel kerken propageren een existentialistische, zelfs tolerante, ethiek waarin geen absolute normen (of presumptieve ethiek) worden geaccepteerd. Men zou hier verschillende auteurs kunnen vermelden. Presumptieve ethiek had plaatsgemaakt voor existentialistische, situationele ethiek, zoals het geval is in de filosofie waar het categorische imperatief van Immanuel Kant niet langer van toepassing is.

Sommigen hebben het Credo van Scientology bekritiseerd als een verklaring van mensenrechten en niet als een belijdenis van het geloof. Deze kritiek is ook een typische generalisatie. Zonder religie te definiëren, stelt de tweede alinea van het Credo, “dat alle mensen het onvervreembare recht hebben hun eigen religie in praktijk te brengen”. Dit “onvervreembare recht” benadrukt het recht van eenieder op uitdrukking van zijn of haar geloof. Men leest verder “dat de studie van de geest en de genezing van mentaal veroorzaakte ziekten niet aan religie mag worden onttrokken of op niet-religieuze gebieden mag worden gedoogd”. Deze belangrijke verklaring belicht een aspect van onze moderne “rationeel” georiënteerde beschaving met haar wetenschap en technologie, dat zeer weinig aandacht heeft gekregen in de gevestigde kerken. Een groot percentage van de moderne mensheid lijdt aan psychische beperkingen, en religies moeten dit verschijnsel serieus nemen.

In haar Credo belijdt Scientology dat God de leiding heeft over de rechten van de mens. Hij is de scheidsrechter. Als hij geen persoonlijke God is voor de scientoloog, hoe kan hij deze functie dan vervullen?

De nadruk hier op het redden van de persoon door de geest en genezing van het lichaam verwijst naar de geest in verbintenis met de Achtste Drijfveer. In Scientology wordt iemand doorlopend geadviseerd boven zijn eigen beperkingen uit te stijgen, wat niet kan worden bereikt door zijn beperkte zelf. Maar waarom Scientology bekritisieren voor iets wat existentialistische filosofie heeft geïntroduceerd in bepaalde stromingen binnen de christelijke theologie die benadrukken dat “de mens, door het maken van zijn eigen keuzes, zijn eigen lot vormt?” Voor vele existentialistische theologen is deze bestemming niet verder dan het “hier en nu”. De hemel is hier en de uiteindelijke bestemming van de mens gaat niet verder dan de laatste sfeer. Voor deze existentialisten is het lot van de mens hier zo belangrijk dat als de vrijheid van zelfexpressie en ontwikkeling wordt beknot hij gewelddadige middelen moet gebruiken. De Wereldraad van Kerken heeft geweld een “theologische basis” gegeven in haar vergadering in 1968 in Uppsala, Zweden. Is er een dergelijk besluit in de literatuur van Scientology? Beschouwen ze het horizontale zo belangrijk dat het individu niet voorbij zichzelf kan komen! Alles binnen Scientology wijst naar het feit dat de mens zijn beperkingen moet overwinnen door verder dan zichzelf te gaan – dit is diep ingebed in het thetan-concept. De nadruk wordt gelegd op de onsterfelijkheid van de mens.

Donaties voor diensten van Scientology: Waarom reageerde Luther op Tetzels? Omdat hij geld aan de armen gaf? Of omdat de kerk hem gebruikte om geld af te persen van de verarmde boeren? Hoe zit het met de grote bedragen om Toub uit het vagevuur te krijgen? Dichter bij huis: hoe zit het met het “kaartjes-systeem” van de missie kerken? Als een lid geen contributie aan zijn kerk betaalt, wordt de heilige communie hem ontzegd.

Scientology werd soms oneerlijk verweten dat de fundamentele eis van lidmaatschap van een kerk geloof is en niet aantallen lidmaatschappen. Dit is het ideaal bij bepaalde kerken, maar zelfs bij deze is het niet altijd het geval. Hoe rijk lijken sommige religieuze geestelijken tegenover de armoede van hun kudde?

Bij het toepassen van de bovenstaande eis op de geschiedenis van de kerk door de eeuwen heen, zullen vele kerken buiten de boot vallen. En hoe zit het met de kosten, zelfs vandaag de dag nog, voor de doop, voor huwelijken, voor begravenissen, voor het uitvoeren van diensten? Hoe zit het met de exorbitante “toelagen” van enkele predikanten tegenover de armoede van hun kudde?

Hoe zit het bijvoorbeeld met de “kerkbelasting” in Duitsland? Iedereen kan vrijgesteld worden van inhouding van hun salaris om de kerk te ondersteunen, maar als iemand dat doet, kan hij/zij geen kerkelijk huwelijk hebben, kan een kind niet in de kerk gedoopt worden, en krijgt hij/zij geen kerkelijke begrafenis. Men kan hier en in het buitenland een aantal kerken aanwijzen, die de “zakelijke” kant van de activiteiten van de kerk meer benadrukken dan haar spirituele zorg.

Als Scientology louter als een kwestie van beleid erkenning vraagt als kerk, hoe zit het dan met de religieuze aspecten van deze beweging? De mens is niet religieus door keuze, hij is een *homo religiosus*, een religieus wezen, net zoals hij een sociaal wezen is. Scientology wordt dit menselijke

aspect van het bestaan ontzegd en in de onfortuinlijke positie geplaatst dat zij haar religiositeit moet bewijzen aan hen die deze betwisten. En daarom benadrukt ze dit aspect. Men veronderstelt dat het gemakkelijker zou zijn geweest als ze bogen voor een heilige koe of een aapgod of een olifantgod of een slang of een kikker. Dit zou gemakkelijker geweest zijn bij de beoordeling of ze religieus zijn dan wanneer ze in de context van de moderne mens komen, met zijn nadruk op de moderne technologieën en technieken, ongeacht of deze terecht of ten onrechte worden gebruikt.

Het is niet correct om te zeggen dat Scientology geen religie is, maar louter een filosofie. Ze heeft alle kenmerken van een religie, dat wil zeggen, de objectieve analyse van het fenomeen "religie". Ze is echter geen christelijke kerk en streeft daar ook niet naar. Ze is een religieuze gemeenschap en elke religieuze gemeenschap kan met recht als een kerk worden beschouwd.

Welke normen gelden in de Republiek van Zuid-Afrika, waar jehovah's getuigen, mormonen, quakers, unitariërs en anderen hun geloof beoefenen en erkenning krijgen? Om de staat te vragen om alleen de christelijke definitie van wat een kerk of religie is te accepteren, is het beperken van deze concepten in die mate, dat dit het concept van religieuze vrijheid in dit land zal aantasten.

Als lid van de Nederlands Hervormde Kerk aanvaardt men de opvattingen van de Nederlandse Hervormde Kerk, maar als academicus moet hij benadrukken dat dit onaanvaardbaar is als norm voor de staat. Als Scientology niet subversief is, als ze fungeert als een religieus stelsel zonder schade aan iemand toe te brengen (veel van de kritiek tegen dit stelsel blijkt ongegrond te zijn en ze heeft erkenning gekregen in vele delen van de wereld; en zoals elke kerk had ze ook onverantwoorde personen die in hun individuele capaciteit handelden), dan moet ze erkenning krijgen als een religieus lichaam en op dezelfde manier worden behandeld als een erkende kerk.

G.C. OOSTHUIZEN
Zuid-Afrika
1977